

Les millors obres de les lletres gironines (24) Girona francesa 1812/1814

La resistència, els setges, l'ocupació, la lluita... generaren una ingent bibliografia i, encara més, una bibliografia apassionada influïda per l'època; a «Girona francesa 1812/14», la ment lúcida i preparada de Lluís Maria de Puig s'hi acara amb la voluntat de fixar-s'hi detingudament i el resultat és una sòlida obra ben reconeguda.

Una mirada seriosa a la Girona francesa

Jospe Maria Figueres
PROFESSOR DE LA UAB

Girona francesa 1812/1814 és un llibre rellevant. El treball de Lluís Maria de Puig apareix editat pel matrimoni format per Francesc Ferrer i Montserrat Pumarola. El senador i la seva esposa ens expliquen com aplicaren les rendes d'una casa a servei social i cultural de la ciutat, i crearen l'editorial Gòthia i així el 1976 publicaren aquesta obra. L'interès de De Puig pel període arrenca amb un bonic article acadèmic sobre la llengua catalana en l'etapa napoleònica quan Òmnium Cultural donava beques

de recerca per a la història (ara no ho fa ni la Generalitat de Catalunya ni Òmnium i els joves investigadors estan orfes de pare i mare)... Després d'aquest treball seguien molts d'altres i el que ens ocupa ha esdevingut el primer rellevant del polític i historiador fortament preocupat també per l'altre gran «tema» seu: la construcció d'una Europa democràtica.

El llibre tingué una primera i única edició. El mateix autor ens diu i la cita és llarga, però s'ho val: «Voldria dir que una motivació especial ha contribuït i m'ha guiat en la realització d'aquest llibre i penso que queda prou palesa en passatges específics. És la meua militància com a gironí. Certament, no hagués escrit aquest llibre si no em preocupés la Girona d'avui i sobretot la Girona de demà. Ni tampoc ho hagués fet si no estès convençut de l'obli-

gació que tots els gironins tenim de contribuir a la construcció del futur, en el meu cas, des de la petita parcel·la dels qui escrivim història. Si és cert que la història ajuda a comprendre el present -i jo ho crec així-, ja és hora que desempalleguem el passat gironí de l'encarcament que li han imprimit interpretacions i establerts comuns força discutibles, i que d'una vegada integrem l'història de la nostra ciutat als nous plantejaments de la història universal. Penso que serà important i serà bo que els gironins de demà tinguin uns nous elements de judici del seu passat, distints d'aquells que ens van donar a nosaltres, els quals van servir, sobretot, per forni de confusió l'escala de valors individual. I per això, la nova historiografia gironina ha de treballar amb enfoc sòcio-econòmics.»

1985
Treball sobre Tomàs Puig, editat per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC).

2007
Edició de l'Ajuntament de Girona.

2015
Edició pòstuma del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

1976
Edició de Gòthia, editorial creada per Francesc Ferrer i Montserrat Pumarola

Un fragment

La llengua catalana

Lluís Maria de Puig explica sintèticament en el seu llibre com era la societat gironina sota l'ordre francès i ho fa en multitud d'aspectes, del teatre a l'urbanisme, del periodisme a la beneficència; reproduïm un fragment sobre la consideració de la llengua.

«Amb la proclamació del Govern de Catalunya durant l'etapa del Mariscal Augereau, es produí un assaig de catalanització que va durar deu mesos; la premsa, representada per la 'Gasetta del Corregiment de Girona', s'escrivía en català i les actes de la municipalitat s'expressen també en la llengua del país i cal dir que, en general, amb una correcció gramatical remarcable, no exempta, com és natural, de vacil·lacions i defectes d'altra banda comprensibles. Havien estat traduïts al català alguns dels

manuals per als batlles i jutges dels pobles, els processos s'instruïen en català i les proclames dels governants, així com llurs decrets, s'imprimiren en llengua catalana. En època de Macdonald es mantingué un temps l'ús oficial del català, però es pot dir que a partir del 1811, insensiblement, es torna a l'ús burocràtic del castellà. Amb tot, els governadors militars -Macdonald i Decaensignaran sovint decrets en llengua autòctona i serà el 1812 quan el ministre de l'Interior francès plantejarà la possibilitat d'aplicar el Codi de Napoleó a Catalunya, el moment

en què novament es discutirà l'oficialitat del català. Enmig dels debats sobre l'efectivitat i oportunitat de l'aplicació del Codi Civil de l'Imperi, es proposà l'estudi de la traducció del mateix, inquirint París en quina llengua s'ha de fer. La jurisprudència catalana, formada a Cervera i habituada al llenguatge jurídic en castellà, dictaminarà que aquesta darrera llengua és la més convenient. Però heus aquí que Tomás Puig, aleshores President de la Cort d'Apel·lació de Barcelona, i un dels responsables directes de la catalanització del

1810, tornarà a insistir que el Codi Napoleònic sigui traduït al català. Els esforços de Puig per reinstaurar l'ús oficial de la llengua del país devien ser recollits pel Baró de Gérando, ja que aquest escriví al Duc de Massa, advocant per tal que la llengua catalana fos emprada en aquest cas i per a la normal administració de la justícia.

La suggerència de Gérando fou desestimada pel Ministeri de l'Interior francès, que veié més versemblant la posició de la judicatura del país. Però si la seva idea no reeixí, hem de notar almenys aquesta nova prova d'interès per a la nostra terra del Baró Intendent. Molt més que la utilització d'una llengua forana intel·ligible només per aquells que s'havien acostumat a Cervera, l'il·lustrat governant volia l'ús de la llengua popular, a l'abast de totes les classes i nivells

socials. Al seu torn, el Prefecte Roujoux, per bé que no sembla que es manifestés partidari de cap llengua en particular, va dirigir-se molt sovint a la municipalitat amb lletres escrites en català -que li devia fer l'amanuense de guàrdia- fent honor a la nostra llengua i deferència a les autoritats municipals. És just reconèixer en els administradors civils la predilecció que tingueren envers l'idioma nadiu, quan el més lògic en el seu cas hagués estat treballar per un afrancesament total. Ultrapassant la tendència general de castellanitzar-ho tot, a Girona rubricaran la seva actitud favorable a la llengua autòctona, catalanitzant el periòdic que editava el govern.»

Lluís Maria de Puig

L'historiador de la Girona napoleònica

El polític i historiador Lluís Maria de Puig i Olivé (Bàscara, 1945 - Girona 2012), mort en plena maduresa activa, es llicencià en història a la UAB amb la biografia de l'afrancesat Tomàs de Puig (IEC, 1985). La seva obra és extensa i alhora intensa en profunditat conceptual. Presenta unes particularitats temàtiques que la fan molt suggerent per les seves aportacions elaborades amb mirada sòlida i rigorosa, basada en documentació solvent i de temes i aspectes ben vius no només per la història local sinó per la nacional. Arran de la seva desaparició polítics amics i alhora adversaris destacaven la seva categoria humana, afabilitat i tracte elegant i ponderat que el feia tenir amics arreu tot defensant és clar les seves posicions catalanistes i socialistes. Es destaca molt especialment també el nivell de la seva recerca, constant i exigent. Preparava noves aportacions sobre Tomàs de Puig, però no va poder ser.

La seva dedicació política, com a diputat (1979-2004), senador (2004-2011) i membre molt destacat, des del socialisme català, de la construcció d'Europa, no ha d'amagar la seva vesant d'estudiós de la història. Entre els càrrecs, ho recordà el seu amic Joaquim Nadal a *El País* arran la mort, destaquem que fou president del Consell Nacional del PSC (2000-2004) i del Consell Català del Moviment Europeu. També va tenir una notable projecció europea, com a president de l'Assemblea de la UEO (1997-2001) i president des del 2208 fins la mort de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa. Es vinculà a iniciatives també d'entitats, i amb responsabilitat, com ara la presidència de la Fundació Lluch i la vinculació amb la Fundació Moret Marguá, d'aquesta en fou patró honorari, en la vessant d'ajudar la realització d'activitats socials de millora. Amb la Fundació Campalans, dirigí el volum *Europa contra la guerra. Europa como instrumento de paz en un mundo multipolar* (2002).

La seva labor per la cultura catalana no és molt coneguda, així com el paper que va tenir en les importants Edicions Catalanes de París, en la lluita clandestina contra la dictadura i, molt especialment, en la dimensió d'assolir un estadi en el qual la població pugui opinar lliurement sobre el seu futur. Com a demòcrata aspirava que pau i llibertat fossin ben compatibles i s'hi dedicà a fons. Es doctorà a París a l'École des Hautes Études a la Sorbona i fou

professor a la UAB i a la Universitat de Girona. Col·laborà en nombroses revistes socialistes, gironines i d'història. D'aquestes darreres, *L'Avenc i Recerques*. De la seva producció remarquem la guerra del francès com a tema nuclear i també l'interès en ampliar el coneixement sobre Girona. De la producció d'una vintena de llibres destaquem: *El catalanisme polític a Girona* (1976); *Girona francesa 1812/1814. L'annexió de Catalunya a França i el domini napoleònic a Girona* (1976); *Girona, guerra i absolutisme. Resistència al francès i defensa de l'Antic Règim (1793-1833)* (2007); *La constitució de Batlle i Jover: un projecte català a les Corts de Cadis* (2008)... i, molt especialment, l'esmentat *Tomàs de Puig: catalanisme i afrancesament* (1985), premi Nicolau d'Oliver 1978. En la introducció agraïa a Josep Fontana, Joan Mercader i Josep Clara, entre altres, el seu ajut en l'elaboració d'aquesta obra d'importància notable per a conèixer el projecte de Puig per a Catalunya, el que és un programa, en diu, revolucionari que ens acosta a una figura notable en la conjuntura bèl·lica i, especialment, social, d'una conjunció en la qual hi ha el conflicte de misondeològics antagonics.

La figura de Carles Rahola ha estat també molt estimada per Lluís Maria de Puig, així va tenir cura d'una biografia (reeditada i revisada el 1995), va editar obres seves com *La ciutat de Girona* i, amb molt d'encert, *Girona i Napoleó: la dominació francesa a Girona i altres estudis napoleònics* (2007). La seva producció articulística és molt extensa i el binomi 1975-76 redacta els primerencs treballs sobre la premsa napoleònica a Girona i sobre la llengua catalana sota Napoleó. Apareixen uns eixos clars, Girona, Europa, el món napoleònic a Catalunya i ho deixa ben escrit a la introducció d'un dels seus treballs. Lluís Maria de Puig, amb la seva vinculació a unes matèries puntuals, aconseguí diversos premis com a reconeixements, que arranquen amb el primerenc Julián de Chia (1974) i es clouen amb el doctorat honoris causa per la Universitat de Constança, ajuda a conèixer més un moment especialment intens de la història contemporània com fou la dominació napoleònica de Catalunya i és amb aquesta mirada que cal deixar constància de l'esforç reeixit. El seu fons fou donat a la Universitat de Girona i un mirador recorda la seva personalitat i obra tot mirat un bonic racó de la seva ciutat estimada.

